

KS. JERZY ADAMCZYK

Wyższe Seminarium Duchowne w Radomiu

FORMACJA DZIEWIC KONSEKROWANYCH ASPEKT KANONICZNY

1. Wprowadzenie. 2. Kwalifikacje i przymioty kandydatek do „ordo virginum”. 3. Formacja początkowa do obrzędu konsekracji. 4. Formacja stała dziewczek konsekrowanych. 5. Posumowanie

Słowa kluczowe: dziewica, formacja, konsekracja, biskup diecezjalny, stan dziewic

1. WPROWADZENIE

Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego 4 lipca 2018 r. opublikowała Instrukcję *Ecclesiae sponsae imago*¹ na temat *ordo virginum*, która została zatwierdzona przez papieża Franciszka miesiąc wcześniej. W niniejszej Instrukcji rozwinięto i znacząco uszczegółowiono krótkie i lakoniczne przepisy Kodeksu prawa kanonicznego oraz preliminarium zawartych w *Obrzędzie konsekracji dziewczec* z 1970 r. Autorzy Instrukcji *Ecclesiae sponsae imago* (ESI) informują, że „w ostatnich latach do tego dykasterium [Kongregacja Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, J.A.] napłynęły z wielu stron prośby o wskazówki, które mogłyby ukierunkować działania biskupów diecezjalnych w stosowaniu norm zawartych w Pontyfikale rzymskim, do których *implicite* odwołuje się kanon 604 Kodeksu prawa kanonicznego, a także do opracowania bardziej kompleksowych, uporządkowanych przepisów, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki *ordo virginum*, opartych na zasadach wspólnych prawa o życiu konsekrowanym we wszystkich jego różnych formach”².

¹ Congregazione per gli Istituti di Vita Consacrata e le Società di Vita Apostolica, Istruzione sull'ordo virginum *Ecclesiae sponsae imago* (8 giugno 2018), Città del Vaticano 2018, (odtąd: ESI).

² ESI, nr 10.

Wspomniana Instrukcja jest wynikiem szerokich konsultacji, pracy synodalnej, w której uczestniczyli biskupi, dziewice konsekrowane i eksperci z całego świata, w celu podkreślenia specyfiki i bogactwa tej formy życia konsekrowanego. Dokument wyjaśnia, że dziewictwo, oblubieńczość i macierzyństwo to trzy perspektywy, które pozwalają odkryć duchowe doświadczenie dziewic konsekrowanych³.

Dziewice konsekrowane są wezwane, „aby być zawsze radosnym świadkiem piękna całkowitej przynależności do Chrystusa, jako ukochanego Oblubieńca, i aby poświęcać [...] życie braciom i siostram, a zwłaszcza rodzinom, ubogim, osobom samotnym, wszystkim odrzuconym przez społeczeństwo”⁴.

Aby dziewice konsekrowane mogły odpowiedzialnie przystąpić i otrzymać konsekrację oraz owocnie wypełnić swoje zobowiązania, konieczna i decydująca jest ich formacja początkowa i stała. Głównym celem procesu formacyjnego dziewic jest przygotowanie ich do całkowitego poświęcenia się Bogu przez naśladowanie Chrystusa w służbie misji⁵.

Z roku na rok przybywa na świecie konsekrowanych dziewic. Papieże i kongregacje rzymskie poświęcają wiele uwagi temu odradzającemu się stanowi życia w Kościele. Stąd cenne będzie ukazanie problematyki formacji dziewic w aspekcie prawno-kanonicznym. Pociąga to za sobą próbę odpowiedzi na pojawiające się różne pytania-problemy: jakie przymioty i kwalifikacje winna mieć kandydatka do stanu dziewic, które warunkują dopuszczenie jej do formacji początkowej i do konsekracji, jak w zamierzeniu prawodawców ma wyglądać formacja dziewic, na czym polega jej osobliwość w stosunku do kształcenia w innych formach życia konsekrowanego, wreszcie, jakie są wymiary formacji w *ordo virginum*.

2. KWALIFIKACJE I PRZYMIOTY KANDYDATEK DO *ORDO VIRGINUM*

Prawodawca powszechny w kan. 604 § 1 podaje kanoniczną definicję dziewic konsekrowanych: „Do wspomnianych form życia konsekrowanego dochodzi stan dziewic, które – wyrażając święty zamiar gruntowniejszego naśladowania Chrystusa – są Bogu poświęcone przez biskupa diecezjalnego według zatwierdzonego obrzędu liturgicznego, zostają zaślubione mistycznie Chrystusowi, Synowi Bożemu, i przeznaczone na służbę Kościołowi”⁶. Jest to kanon opisowy, mówiący o tym, że *ordo virginum* jest podobne do form życia konsekrowanego, które według KPK obejmuje instytuty życia konsekrowanego (instytuty zakonne i świeckie) oraz sto-

³ G. Ortega Gavara, *La instrucción «Ecclesiae sponsae imago» sobre el «ordo virginum»*. *El estado de virginidad en el siglo XXI*, Estudios eclesiales 94 (2019), nr 371, 826.

⁴ Prefekt Kongregacji ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, *List do dziewic konsekrowanych* (21 maja 2020), www.konsekrowane.org (dostęp: 16.09.2021).

⁵ Por. Ioannes Paulus P.P. II, *Adhortatio Apostolica Vita consecrata* (25 martii 1996), nr 65, *Acta Apostolicae Sedis* 88 (1996), nr 5, 377–486; tekst polski: Jan Paweł II, *Adhortacja apostołska Vita Consecrata*, Wrocław 1999.

⁶ Chodzi o biskupa diecezjalnego i zrównanych z nim w prawie (kan. 368 i 381 § 2).

warzyszenia życia apostołskiego. Nie jest jednak *ordo virginum* częścią instytutów życia konsekrowanego, ale jest częścią życia konsekrowanego. Jest to *ordo* (stan) w znaczeniu grupy, a nie zakon, instytut czy zgromadzenie⁷. Celem życia dziewic jest dokładniejsze naśladowanie Chrystusa poprzez zamiar życia w czystości⁸, który, nie będąc ślubem zakonnym, jest jednak publiczny. Dziewice nie składają publicznie ślubów rad ewangelicznych, lecz „są Bogu poświęcone przez biskupa diecezjalnego według zatwierdzonego obrzędu liturgicznego” (kan. 604 §1). Członkinie *ordo virginum* nie żyją w oderwaniu od świata⁹.

W przytoczonej definicji chodzi o „dziewice” w sensie ścisłym, tj. nie mogą to być ani wdowy, ani kobiety, które publicznie czy tajnie żyły w sposób przeciwny czystości, a ich wiek, roztropność i obyczaje powinny stanowić gwarancję wytrwania w powziętym zamiarze. Według *Ordo Consecrationis Virginum*: „Do konsekracji można dopuszczać dziewice żyjące w świecie, które: a) nigdy nie zawierały małżeństwa ani nie żyły publicznie, czyli jawnie, w stanie przeciwnym czystości; b) według ogólnej opinii przez swój wiek, roztropność i obyczaje dają rękojmię, że wytrwają w życiu czystym oraz poświęconym służbie Kościołowi i bliźnim”¹⁰. Przy przyjmowaniu do obrzędu konsekracji należy również pamiętać o niektórych przepisach, które dotyczą życia konsekrowanego w ogólności, jak np. o warunkach określonych w kan. 597, 642, 643 § 1 nr 1, 2, 5, 645, § 1 i 3¹¹.

Od średniowiecza do Soboru Watykańskiego II słowo „czystość” było synonimem całkowitej abstynencji, czyli powściągliwości seksualnej. Jeśli chodzi o tych, których czystość ograniczała się tylko do wyrzeczenia się zabronionych przyjemności, to ich czystość była uważana za niedoskonałą (małżonkowie). Ojcowie Soboru Watykańskiego II widzieli tę sprawę inaczej: Sobór nie zachował rozróżnienia między czystością doskonałą a niedoskonałą, a także przypomniał, że tym, co nadaje specyficzny charakter czystości, jest sytuacja egzystencjalna chrześcijanina. W ten

⁷ Por. G. Ortega Gavara, *La configuracion juridica del ordo virginum*, Madrid 2018, 15.

⁸ „Dziewice poświęcone Bogu z natchnienia Ducha Świętego ślubują czystość, aby bardziejochać Chrystusa i lepiej służyć bliźnim”. Pontificale Romanum ex Decreto Sacrosancti Concilii oecumenici Vaticani II instauratum auctoritate Pauli PP. VI promulgatum, *Ordo Consecrationis Virginum*, Editio typica, Typis Polyglottis Vaticanis, Città del Vaticano 1978, tekst polski: Pontyfikał Rzymski, *Obrzędy konsekracji dziewic*, Wydanie wzorcowe, Wydawnictwo Księgarnia św. Jacka, Katowice 2001, Praenotanda, nr 2 (odtąd: OCV).

⁹ J. Stegmaier, „*Mystically Espoused to Christ, the Son of God (c. 604 §1)*”: *The Basis for Proposing Juridic Principles to Guide the Development of Norms for the Ordo virginum*. Doctoral dissertation, Washington 2019, 285.

¹⁰ OCV, Praenotanda, 5 ab. OCV ma walor ustawy pozakodeksowej, więc należy go uwzględniać m.in. w kwestii wymogów kandydatek na dziewice konsekrowane. Por. G. Ortega Gavara, *La configuracion...*, dz.cyt., 16. „Dopuszczenie do konsekracji wymaga, aby ze względu na swój wiek, dojrzałość ludzką i duchową oraz szacunek, jakim cieszy się we wspólnocie chrześcijańskiej, do której została włączona, kandydatka wykazała, że jest zdolna do odpowiedzialnego przyjęcia zobowiązań wynikających z konsekracji. Wymaga się również, aby osoba nigdy nie zawierała małżeństwa, ani nie żyła publicznie, czyli jawnie, w stanie przeciwnym czystości”, ESL, nr 84.

¹¹ S. Recchi, *L'ordine delle vergini*, Quaderni di Diritto Ecclesiale 5 (1992), nr 2, 145–146; K. Scarpone, *L'ordine delle vergini. Sviluppo storico e profilo canonico. Tesi baccellierato*, Pontificia Università Lateranense Istituto Teologico Marchigiano aggregato alla Facoltà di Teologia, Ancona 2004, 66.

sposób teksty soborowe mówią o czystości zaręczonych, małżonków, zakonników, kapłanów, diakonów i seminarzystów. Należy więc skonstatować, że istnieje jedynie czystość małżeńska i pozamałżeńska¹². Zmiana perspektywy odnośnie do pojmowania czystości seksualnej, dokonana przez Sobór Watykański II, pozwala głębiej spojrzeć na czystość i zrozumieć, że do stanu dziewic konsekrowanych nie mogą jedynie wstępować kobiety, które zawierały małżeństwa (konsekrowani wdowy i wdowcy stanowią osobny stan w Kościele), są rozwiedzione, żyły publicznie, czyli jawnie, w stanie przeciwnym czystości oraz, które według ogólnej opinii przez swój wiek, roztropność i obyczaje nie dają rękopami, że wytrwają w życiu czystym¹³. Potwierdza to *Ecclesiae sponsae imago* z 2018 r., gdzie zapisano: „Musimy pamiętać, że danie świadectwa o dziewiczej, oblubieńczej i płodnej miłości Kościoła do Chrystusa nie poddaje się redukcji do czysto fizycznego symbolu integralności ciała. Jakkolwiek zachowanie całkowitej wstrzemięźliwości cielesnej lub praktykowanie czystości (seksualnej) we wzorcowy sposób są istotnym elementem przy rozeznaniu tego powołania, to nie stanowią jednak warunków, bez wypełnienia których zgoda na konsekrację nie jest możliwa”¹⁴. Tak więc prawodawca kościelny w dopuszczaniu do stanu dziewic konsekrowanych bierze pod uwagę kryteria zewnętrzne i publiczne, abstrahując od kryteriów fizycznych¹⁵.

Kolejnym wymogiem stawianym kandydatkom przez *Ordo Consecrationis Virginum* jest, aby wspomniane kobiety według ogólnej opinii przez swój wiek, roztropność i obyczaje dawały gwarancję, że wytrwają w życiu czystym oraz poświęconym służbie Kościołowi i bliźnim¹⁶.

Instrukcja *Ecclesiae sponsae imago* zawiera jeszcze inne kryteria dopuszczenia określonej kobiety do etapu formacji wstępnej. Prawodawca domaga się, aby w rozeznaniu powołania zwracać uwagę na przymioty kandydatki, które dają pozytywne wskazania jej prawdziwego powołania, w tym dowody intensywnego i żywego doświadczenia duchowego, autentyczność motywów, które kierują ją ku konsekracji w *ordo virginum* i obecność zdolności niezbędnych do wytrwania w życiu konsekrowanym. Obecność tych znaków winna zostać stwierdzona już w okresie przygotowawczym, aby dokonać oceny przyjęcia do programu formacyjnego. Owe znaki stanowią istotne punkty odniesienia do formacji poprzedzającej

¹² Por. M. Dion, *La consécration des vierges. Implications juridiques*, Thèse présentée à la Faculté de Droit canonique de l'Université Saint-Paul Ottawa, pour l'obtention du doctorat en droit canonique, Ottawa 1983, 19.

¹³ Por. OCV, Praenotanda, nr 5 ab; por. ESI, nr 84.

¹⁴ ESI, nr 88; por. nr 16.

¹⁵ Dziewictwo jest tradycyjnym terminem używanym na oznaczenie powstrzymywania się od wszelkiej aktywności seksualnej. Kojarzy się przede wszystkim ze wstrzemięźliwością i mimo wszystko ma wydźwięk kobiecy. Pomimo wypowiedzi niektórych pisarzy duchowych, używanie słowa „dziewica” w stosunku do mężczyzn okazuje się niezręczne i sztuczne. Ponadto termin „dziewictwo” podkreśla kwestię integralności fizycznej, której Nowy Testament nie uważa za istotną. Tradycyjnie mówi się też o doskonałej czystości. Termin ten nie jest również pozbawiony wad, ponieważ może sprawiać wrażenie, że małżeństwo nie jest naprawdę czyste, że może być postrzegane jako mające pierwotną wadę (defekt). L. Legrand, *The Biblical Doctrine of Virginity*, London 1963, 167; por. M. Dion, dz.cyt., 5.

¹⁶ Por. OCV, nr 5 b.

konsekrację i ostatecznego rozeznania w kwestii dopuszczenia do konsekracji¹⁷. Należy zwracać uwagę na doświadczenie duchowe kandydatek, szczególnie na osobistą więź z Chrystusem, poczucie przynależności do Kościoła, doświadczane poprzez uczestnictwo w życiu wspólnoty chrześcijańskiej, wspierane głęboką miłością do komunii kościelnej, sprawowaniem sakramentów i postawą synowskiego posłuszeństwa biskupowi diecezjalnemu, troskę o kontemplacyjny wymiar życia i wierność duchowej dyscyplinie, czasem, rytmom i różnym formom modlitwy, pilności w praktykach pokutnych i ascetycznych oraz korzystanie z towarzyszenia duchowego, pragnienia pogłębienia znajomości Pisma Świętego, treści wiary, liturgii, historii i Magisterium Kościoła, pasję do Królestwa Bożego, która prowadzi ją do interpretowania rzeczywistości swoich czasów według kryteriów ewangelicznych i do odpowiadania na tę rzeczywistość z poczuciem odpowiedzialności i uprzywilejowaną miłością do ubogich, uzyskanie syntetycznej i globalnej intuicji własnego powołania, która pokazuje realistyczne zrozumienie własnej historii, jej cech – jej zasobów, ograniczeń, pragnień, aspiracji i motywacji – i które jest zgodne z formą życia *ordo virginum*¹⁸.

Prawodawca wymaga od kandydatek ponadto odpowiedniej dojrzałości ludzkiej, która przejawia się w realistycznej samoświadomości i spokojnej, obiektywnej świadomości własnych talentów i ograniczeń, wraz z wyraźną zdolnością do samostanowienia i odpowiednią postawą wobec przejmowania odpowiedzialności, zdolności do nawiązywania zdrowych, pogodnych i ofiarnych relacji z mężczyznami i kobietami, w połączeniu z właściwym rozumieniem wartości małżeństwa i macierzyństwa, zdolności do zintegrowania swojej seksualności z własną tożsamością i kierowania energią uczuciową w sposób, który wyraża jej własną kobiecość, poprzez życie czyste, otwarte na większą duchową efektywność, w umiejętnościach zawodowych i zdolności do pracy, aby w godny sposób zapewnić sobie utrzymanie¹⁹, w potwierdzonej zdolności do przepracowania cierpienia i frustracji, a także do dawania i przyjmowania przebaczenia jako możliwych kroków w kierunku pełni człowieczeństwa, w wierności danemu słowu i zobowiązaniom, w odpowiedzialnym korzystaniu z dóbr, mediów i czasu wolnego²⁰.

Ważna jest wskazówka Instrukcji *Ecclesiae sponsae imago*, że w przypadkach budzących wątpliwości, czy dopuścić określoną kobietę do formacji początkowej konsekracji, pomocne może być odwołanie się do ekspertów psychologów²¹. Rzecz jasna, winni być to psychologowie o odpowiednich kompetencjach zawodowych,

¹⁷ ESI, nr 85.

¹⁸ Por. ESI, nr 86.

¹⁹ Od dziewic wymaga się również dojrzałości ludzkiej. Odnośnie do utrzymania nie mogą być ciężarem dla diecezji, ale winny mieć środki do życia: w większości przypadków będą wykonywać swoją pracę zawodową w ramach płatnej pracy, w dziedzinie nauczania, zdrowia, choć są też dziewice pracujące w sądownictwie i biznesie. Por. G. Ortega Gavara, *La configuración...*, dz.cyt., 26.

²⁰ Por. ESI, nr 87; por. G. Ortega Gavara, *La configuración...*, dz.cyt., 26.

²¹ *Ordo virginum* wymaga bardziej niż w innych powołaniach wystarczającej dojrzałości ludzkiej i równowagi psychologicznej. Nie dlatego, że jest to osobliwy sposób życia, ale dlatego że kobieta pozostaje sama w ukierunkowywaniu własnej egzystencji. Por. P. Moschetii, *El Ordo Virginum, germen de la vida Cristiana*, Salamanca 2012, 147.

kierujący się antropologią, która otwarcie podziela chrześcijańskie rozumienie osoby ludzkiej i powołanie do życia konsekrowanego. Winni oni przestrzegać tajemnicy zawodowej. Jednakże na badanie psychologiczne konieczna jest dobrowolna i świadoma uprzednia pisemna zgoda zainteresowanej osoby. Należy zawsze chronić jej dobre imię i prawo do ochrony własnej prywatności²².

Przedstawione kwalifikacje i przymioty kobiet, które odkryły w sobie powołanie do konsekracji i pragną swój święty zamiar wyrazić w obrzędzie konsekracji, stanowią wstępną weryfikację przyjęcia do procesu formacji ku konsekracji.

3. FORMACJA POCZĄTKOWA DO OBRZĘDU KONSEKRACJI

Zgodnie z Instrukcją *Ecclesiae sponsae imago*, nawet jeśli w diecezji jest delegat ds. troski o *ordo virginum*, to tylko do biskupa diecezjalnego należą decyzje o większym znaczeniu, m.in. biskup diecezjalny ma określić wskazania formacji kandydatek do konsekracji oraz formacji permanentnej²³. Biskup odpowiada za dopuszczenie do konsekracji, czuwa nad zbieraniem informacji o każdej kandydatce ustala sposób, w jaki należy przeprowadzić odpowiednią formację, i kończy rozeznanie powołania²⁴.

Biorąc pod uwagę zakorzenienie dziewictwa jako formy życia konsekrowanego w Kościele partykularnym, rozeznanie powołania, formacja przed konsekracją i troska o formację ustawiczną są realizowane na drogach kościelnych, gdzie oprócz odpowiedzialności samych zainteresowanych kobiet wymaga się uwagi i towarzyszenia wspólnoty chrześcijańskiej, a w sposób szczególny pasterskiej odpowiedzialności biskupa diecezjalnego²⁵. Pierwszorzędną rolę biskupa diecezjalnego w rozeznaniu powołania i w formacji początkowej dziewic artykułują, oprócz ESI, także inne dokumenty kościelne. *Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów „Apostolorum Successores”* stwierdza: „Specjalną troską biskup winien ogarniać stan dziewczyc, które zostały konsekrowane Bogu przez jego ręce i jako osoby poświęcone dla służby Kościołowi są powierzone jego pasterskiej pieczy”²⁶. Autorki Instrukcji *Rozpocząć na nowo od Chrystusa* przypominają, że obecność w Kościele lokalnym dziewczyc konsekrowanych, wymaga specjalnej uwagi ze strony biskupów i kapłanów²⁷.

---

²² Por. ESI, 89–90; kan. 220; por. Congregazione per l’Educazione Cattolica (dei Seminari e degli Istituti di Studi), *Orientamenti per l’utilizzo delle competenze psicologiche nell’ammissione e nella formazione dei candidati al sacerdozio* (29 giugno 2008), nr 5–6, Città del Vaticano, 2008; por. G. Ortega Gavara, *La instrucción...*, dz.cyt., 827.

²³ ESI, nr 50. Ta formacja musi zawsze mieć na uwadze specyficzną formę życia dziewicy i dlatego nie może narzucać zbyt sztywnych schematów jej realizacji. Por. S. Recchi, *L’ordine delle vergini...*, art.cyt., 145.

²⁴ Por. ESI, nr 47; por. G. Ortega Gavara, *La instrucción...*, dz.cyt., 836.

²⁵ Por. ESI, nr 76.

²⁶ Congregatio pro Episcopis, *Direttorio per il ministero pastorale dei vescovi* (22 febbraio 2004), nr 104, Città del Vaticano 2004, tekst polski: Kongregacja do spraw Biskupów, *Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów „Apostolorum Successores”*, Kielce 2005 (odtąd: AS).

²⁷ Congregazione per gli Istituti di Vita Consacrata e le Società di Vita Apostolica, Istruzione

Ordo virginum jest konkretną możliwością dla wszystkich kobiet, które chcą iść za Jezusem Chrystusem, włączając się w duszpasterstwo diecezji, w swojej codziennej pracy, żyjąc z rodziną, samotnie lub razem. Wszystkie kobiety, które czują się powołane przez Jezusa Chrystusa do takiej formy życia, mogą ubiegać się o przyjęcie do stanu dziewic. Muszą być niezamężne i realizować zamiar trwania w doskonałej czystości przez całe życie. Zanim kobieta pragnąca otrzymać w Kościele konsekrację dziewic i przystąpić do formacji początkowej zostanie dopuszczona to poszczególnych etapów formacji, winna poddać się autorytetowi kościelnemu (biskupowi diecezjalnemu), który rozezna jej powołanie do *ordo virginum*. W tym zadaniu biskupowi może towarzyszyć delegat ds. *ordo virginum*²⁸, którego może on powołać. Biskup może wykorzystać także doświadczenie, jakie mogą ofiarować osoby konsekrowane. Zgodnie ze wskazówkami biskupa, delegat i jego współpracownicy zdobywają wiedzę o każdej aspirantce i kandydatce w celu zebrania niezbędnych informacji umożliwiających podjęcie decyzji o dopuszczeniu do konsekracji, a także do wspierania formacji przed konsekracją i formacji stałej²⁹.

Rozeznanie powołania polega na badaniu znaków charakterystycznych dla charyzmatu *ordo virginum*, z jego szczególnym zakorzenieniem w Kościele partykularnym i charakterystycznym sposobem bycia obecnym w kontekście społecznym i kulturowym. Dla dobra osób zainteresowanych i Kościoła konieczne jest stworzenie warunków do spokojnego i swobodnego rozeznania, w którym w świetle wiary i ewentualnych przeciwwskazań będzie można zweryfikować prawdziwość powołania i prawość intencji. Droga formacji przed konsekracją musi dawać możliwość weryfikacji początkowej intuicji powołaniowej, a jednocześnie ma rozbudzać w aspirantkach i kandydatkach pragnienie głębszego zjednoczenia z Panem Jezusem, swobodniejszej i hojniejszej odpowiedzi na wezwanie Ojca, coraz bardziej uważnej, inteligentnej i uległej współpracy z działaniem Ducha Świętego³⁰.

Rozeznanie powołaniowe zwykle odbywa się poprzez proces, który obejmuje wstępną ocenę dotyczącą dopuszczenia do procesu formacyjnego prowadzącego do konsekracji. Trwa przez cały ten czas i kończy się, gdy biskup diecezjalny podejmuje decyzję o dopuszczeniu do przyjęcia konsekracji. Ze względu na aspekt eksplikatywny i pedagogiczny drogi rozeznania powołania, można wyróżnić trzy jej momenty albo etapy: okres wprowadzający lub propedeutyczny, okres formacji odpowiednio podzielony na etapy z własnymi celami i oceną oraz rozeznanie albo skrutynium końcowe³¹.

Ripartire da Cristo: un rinnovato impegno della vita consacrata nel terzo millennio (19 maggio 2002), nr 19, Città del Vaticano 2002, tekst polski: Kongregacja Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, Instrukcja *Rozpocząć na nowo od Chrystusa*, Poznań 2002.

²⁸ Biskup może wyznaczyć delegata, najlepiej wybranego z prezbiterium diecezjalnego lub spośród dziewic konsekrowanych z diecezji, do duszpasterstwa *ordo virginum*, określając zakres jego urzędu i konkretne zadania oraz precyzując, w jakiej relacji ma pozostawać z wikariuszem biskupim ds. życia konsekrowanego, jeśli taki jest w diecezji. Por. ESI, nr 52.

²⁹ Por. ESI, nr 53.

³⁰ Por. ESI, nr 80.

³¹ Por. ESI, nr 81.

Prawodawca wyraźnie zarządza, że w żadnym przypadku okres przygotowawczy nie może rozpocząć się przed ukończeniem osiemnastu lat. Przy dopuszczeniu do konsekracji należy brać pod uwagę zwyczajowy wiek zawarcia małżeństwa w regionie³². Zazwyczaj konsekracja nie jest sprawowana przed ukończeniem przez kandydatkę dwudziestu pięciu lat³³.

Autorzy ESI przypominają, że biskup diecezjalny winien uszczegółowić sposoby realizacji programów formacyjnych, prowadząc dialog z zaangażowanymi kobietami, uwzględniając ich indywidualne okoliczności i potrzeby. Każdej ma zostać zaoferowana możliwość pogłębienia wiedzy o *ordo virginum* w jego istotnych elementach oraz szczerą i realistyczną ocenę własnego doświadczenia duchowego i własnego sposobu życia w odniesieniu do tych elementów. Należy się starać o zachowanie ścisłej więzi między rozeznaniem powołaniowym a programem formacyjnym poprzedzającym konsekrację, ponieważ przyjęcie do programu formacyjnego nie oznacza dla kandydatki obowiązku proszenia o dopuszczenie do konsekracji ani obowiązku przyjęcia jej przez biskupa do konsekracji³⁴.

Pierwszym etapem drogi rozeznania powołania jest okres wprowadzający lub propedeutyczny. Celem tego etapu jest weryfikacja kwalifikacji i warunków koniecznych do pomyślnego przebiegu formacji do konsekracji. Długość tego kursu i sposób, w jaki się on odbywa, musi umożliwiać skuteczne poznanie aspirantki przez biskupa, delegatkę i kobiety konsekrowane, które uczestniczą w posłudze formacyjnej, a jednocześnie pozwolić aspirantce poznać zasadnicze aspekty konsekracji i właściwej formy życia *ordo virginum* w sposób, który pomoże jej odnieść je do własnej intuicji powołaniowej. Zwykle należy na to przewidzieć rok lub dwa lata³⁵.

W rozmowie z biskupem, delegatką lub jedną z dziewic konsekrowanych uczestniczących w posłudze formacyjnej aspirantka winna przedstawić własną historię, aktualny styl życia i racje, które skłaniają ją do ukierunkowania się na tę formę życia. Na początku należy potwierdzić, że aspirantka przyjęła sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego i nigdy nie zawarła związku małżeńskiego, a także upewnić się, że nie żyła publicznie w stanie sprzecznym z czystością, czyli w stabilnym stanie jawnego konkubinatu lub podobnych sytuacjach, które byłyby publicznie znane³⁶.

---

³² Kan. 1072.

³³ Por. ESI, 82. Jeśli chodzi o wiek do konsekracji, to wiadomo, że w starożytności konsekrowano dziewczęta, tak jak w przypadku św. Agnieszki: jednak dzisiaj tak nie jest, ponieważ konsekracja nie może się odbyć, dopóki kandydatka nie osiągnie wieku 25 lat. Dziwiectwo konsekrowane jest bowiem powołaniem, które ze względu na swoje szczególne cechy wymaga dojrzałości afektywnej. Mają być to bowiem kobiety uformowane, które czasem żyły wcześniej charyzmatem czystości prywatnie, dopóki nie odkryły, że ich stan może uzyskać kościelne uznanie. Por. G. Ortega Gavara, *La configuración...*, dz. cyt., 16. Autorzy ESI stwierdzają, że „ordinariamente (zazwyczaj, zwykle) non si celebrerà la consacrazione prima che la candidata abbia compiuto il venticinquesimo anno di età”, ESI, nr 82. Wynika z tego, że można dokonać konsekracji przed ukończeniem dwudziestego piątego roku życia, gdy kandydatka jest w pełni dojrzała i uformowana, albo później, gdy są ku temu powody.

³⁴ Por. ESI, nr 83.

³⁵ Por. ESI, nr 92.

³⁶ Por. ESI, 93, OCV, Praenotanda, nr 5 a.

Biorąc pod uwagę jej uprzednią drogę wiary, a tym samym obecną sytuację i przygotowanie każdej aspirantki, można zaproponować programy katechezy, studium i refleksji nad życiem konsekrowanym w ogóle i nad podstawowymi aspektami życia chrześcijańskiego³⁷.

Podczas regularnych spotkań z biskupem, delegatką lub jedną z dziewic konsekrowanych, które współpracują w służbie formacyjnej, aspirantka winna dokonywać przeglądu własnego doświadczenia wiary i zrozumienia powołania, opartych na zaproponowanych tematach. W kontekście towarzyszenia duchowego kandydatka powinna znaleźć dalsze możliwości manifestowania własnego doświadczenia, odczytywania na nowo nawet najbardziej bolesnych i mrocznych aspektów własnego życia w świetle słowa Bożego, inicjowania lub utrwalania procesów wewnętrznego uzdrawiania, które pozwolą jej przygotować się do przyjęcia łaski swojego powołania w sposób bardziej wolny i pełny. Tam, gdzie jest to możliwe, w zależności od okoliczności, aspirantka będzie miała okazję spotkać się z innymi konsekrowanymi kobietami z *ordo virginum*, które mogą jej pomóc w rozeznaniu powołania, także poprzez własne świadectwo. W przypadku, kiedy jest wiele aspirantek, przydatne i celowe może być zorganizowanie spotkań, służących wzajemnemu poznaniu i wspólnej refleksji. Każda aspirantka musi mieć jednak odpowiednią możliwość osobistego i poufnego dialogu z biskupem, delegatką lub jedną z konsekrowanych kobiet, zaangażowanych w służbę formacyjną³⁸.

Należy zwracać szczególną uwagę na ocenę sposobu, w jaki aspirantka uczestniczy w życiu wspólnoty chrześcijańskiej. Pozwoli to na odpowiednie zintegrowanie wiedzy przekazanej o sobie przez aspirantkę, z informacjami pochodzącymi od kapłanów i innych osób, które ją dobrze znają. Aspirantkę można również poprosić o przedstawienie dokumentacji dotyczącej jej studiów i historii zatrudnienia. Jeśli pod koniec okresu przygotowawczego aspirantka poprosi o to, a wiedza o niej zdobyta przez biskupa prowadzi go do przekonania, że może z powodzeniem przejść do etapu formacji poprzedzającej konsekrację, biskup dopuści ją do etapu formacji przed jej konsekracją³⁹.

Kolejny etap formacji początkowej, zwykle trwający dwa lub trzy lata, to formacja poprzedzająca konsekrację. Etap ten ma dwojaki cel: ugruntowanie chrześcijańskiej formacji kandydatki i dostarczenie jej niezbędnych narzędzi do pogłębienia jej życiowego zrozumienia typowych elementów i obowiązków wynikających z konsekracji w *ordo virginum*. Odpowiedzialni za formację mają troszczyć się o to, aby kandydatka otrzymała całościową prezentację charyzmatu i fizjonomię tej formy życia, towarzysząc jej podczas intensyfikacji i pogłębiania swojego życia duchowego oraz obserwując, jak harmonizuje i kształtuje swój styl życia w posłuszeństwie działaniu Ducha Świętego. Jest to niezbędne do ostatecznego rozeznania w kwestii dopuszczenia jej do konsekracji. Kandydatka powinna często i regularnie odbywać spotkania z kierownikiem duchowym⁴⁰.

³⁷ Por. ESI, nr 93.

³⁸ Por. ESI, nr 94.

³⁹ Por. ESI, nr 95–96.

⁴⁰ Por. ESI, nr 97–98, por. nr 79.

Na tym etapie formacji należy towarzyszyć kandydatce na drodze regularnej i stałej modlitwy, codziennego, jeśli to możliwe, uczestnictwa w Eucharystii, w celebracji Liturgii godzin, przynajmniej jutrzni i nieszporów, w medytacji Pisma Świętego i pobożności maryjnej⁴¹.

Ze względu na diecezjalność *ordo virginum*, kandydatka powinna pielęgnować swoje więzi ze wspólnotą kościelną poprzez sieć relacji braterskich, które stanowią zwykłą tkankę codziennego życia kościelnego, a także, jeśli to możliwe, uczestnicząc w ważnych wydarzeniach diecezjalnych. Powinna zdobyć odpowiednią wiedzę o historii swojego Kościoła partykularnego, jego instytucjach, tradycjach duchowych, aktualnej działalności duszpasterskiej i doświadczeniach prorockich, a także o trudnościach, którym należy stawić czoła, i ranach, które powodują cierpienie. Odpowiedzialność za budowanie wspólnoty, w zależności od predyspozycji, środków i charyzmatów, może kandydatka wyrażać w posłudze duszpasterskiej lub w innej formie świadectwa, które ukazują jej udział w misji ewangelizacyjnej i promocji Kościoła, w życiu społecznym i kulturowym⁴².

W ramach aspektu intelektualnego kandydatka ma studiować i podejmować refleksję nad historią życia konsekrowanego i jego wartością jako proroczego znaku w Kościele i w świecie, poczynając od podstawowych tekstów: Pisma Świętego, tradycji patrystycznej i refleksji teologicznej, ze szczególnym uwzględnieniem Soboru Watykańskiego II i najnowszych dokumentów Magisterium Kościoła. Ma szczegółowo zapoznać się z teologicznymi, liturgicznymi, eklezjologicznymi i prawnymi podstawami stanu dziewic, co służy wprowadzeniu w głębsze zrozumienie obrzędu konsekracji, jego dynamicznej struktury i znaczenia kościelnego. Winna osiąść odpowiednią znajomość i przyswojenie podstaw antropologii chrześcijańskiej, nauk humanistycznych, zwłaszcza psychologii i pedagogiki. Zachęca się, aby w miarę możliwości brała udział w kursach w kolegiach teologicznych, instytucjach nauk religijnych lub podobnych instytucjach. W żadnym wypadku nie należy pomijać odpowiedniego przygotowania teologicznego w dziedzinie studiów biblijnych, liturgii, duchowości, eklezjologii i teologii moralnej⁴³.

Ostatnim etapem formacji początkowej jest dopuszczenie do konsekracji i przygotowanie do celebracji obrzędu. Na zakończenie drogi formacyjnej, odbytej według postanowień biskupa, po dokładnym rozeznaniu zarówno osobistym, jak i z kierownikiem duchowym, kandydatka przedstawia biskupowi prośbę o przyjęcie do *ordo virginum*. Wypada, aby prośba ta była napisana własnoręcznie oraz aby wspomniano o opinii kierownika duchowego⁴⁴. Następnie biskup przeprowadzi ostateczne rozeznanie. W tym celu zbiera odpowiednie informacje od tych wszystkich, którzy towarzyszyli kandydatce, z wyjątkiem kierownika duchowego. W szczegól-

⁴¹ Por. ESI, nr 99; por. Istruzione „Ripartire da Cristo”, nr 25.

⁴² Por. ESI, nr 100.

⁴³ Por. ESI, nr 101–102.

⁴⁴ W ustalonym dniu, bliskim obrzędowi konsekracji, a przynajmniej dzień wcześniej ta, która ma być konsekrowana, ma być przedstawiona biskupowi i odbyć z nim rozmowę duszpasterską, tak jak ma to miejsce między ojcem i pasterzem diecezji, a jedną z jego córek. Por. OCV, cap. I, 2. Byłoby jednak właściwe, aby biskup spotykał się z kandydatką również w okresie jej formacji wstępnej. K. Scarpone, dz.cyt., 66–67.

ności musi zwrócić się do delegata lub delegatki, jeżeli takich ustanowił, o wydanie uzasadnionej opinii w sprawie przyjęcia. Do opracowania niniejszej opinii powinny włączyć się także dziewice konsekrowane zaangażowane w służbę formacyjną, jeśli takie są. Dopuszczenie do konsekracji wymaga moralnej pewności, co do autentyczności powołania kandydatki, rzeczywistego posiadania przez nią charyzmatu dziewictwa oraz spełnienia przez kandydatkę warunków i istnienia przesłanek do przyjęcia łaski konsekracji i odpowiedzi na nią, a także umiejętności dawania właściwego świadectwa o swoim powołaniu, wytrwania w nim i wzrastaniu w wielkodusznym oddaniu się Panu i bliźnim⁴⁵.

Jeśli kandydatka, według roztropnego rozeznania biskupa, zostanie dopuszczona do obrzędu konsekracji, biskup wraz z nią ustala datę i miejsce celebracji obrzędu, mając na uwadze odpowiednie wytyczne zawarte w Pontyfikale⁴⁶. Jest bardzo wskazane, aby w liturgii konsekracji brała udział wspólnota kościelna⁴⁷. Po zakończeniu celebracji trzeba zapisać dziewicę do księgi *ordo virginum* z podpisem celebrującego, samej dziewicy konsekrowanej i dwóch świadków. Rejestr ten jest zwykle przechowywany w kurii diecezjalnej. Konsekrowana kobieta powinna otrzymać świadectwo konsekracji. Biskup powinien również poczynić starania, aby poinformować kompetentnego proboszcza o konsekracji, aby dziewczica mogła zostać odnotowana w księdze chrztów⁴⁸.

---

⁴⁵ Por. ESI, nr 104–105; por. S. Recchi, *La vergine consacrata nella Chiesa particolare. Responsabilità ecclesiale e corresponsabilità personale*, Quaderni di Diritto Ecclesiale 19 (2006), 145. Otrzymanie *consecratio virginum* nie stanowi prawa subiektywnego, tak więc kandydatka, która nie została dopuszczona, ma niewiele możliwości odwołania się od decyzji biskupa, chyba że sądzi, iż uzyskane przez niego informacje dotyczące jej osoby nie są zgodne z prawdą. Jednakże biskup nie powinien odmawiać konsekracji, z wyjątkiem poważnych powodów, również dlatego, że ma obowiązek promowania powołań do życia konsekrowanego (por. kan. 385). Z tego samego powodu biskup nie może nawet zdecydować generalnie, że w jego diecezji nie będzie się praktykować konsekracji dziewic. K. Scarpone, dz.cyt., 67.

⁴⁶ Zob. OCV, cap. I, 2. Dopuszczenie do obrzędu konsekracji jest zastrzeżone biskupowi diecezjalnemu. Jemu także jest zarezerwowane osobiste przewodniczenie obrzędowi liturgicznemu, który winien być zazwyczaj celebrowany w katedrze. Obrzęd konsekracji nie może być sprawowany w czasie wakatu stolicy (*sede vacante*). Nie byłoby czymś właściwym delegowanie do przewodniczenia innego biskupa, z wyjątkiem poważnych powodów. Taka delegacja nie może być przedmiotem delegacji generalnej, ale tylko delegacji *ad actum*, a więc ograniczonej do konkretnego przypadku i udzielanej tylko z poważnych i naglących przyczyn. Motywacja tego opiera się na tym, że jedynie biskup diecezjalny w pełni reprezentuje Chrystusa, *Sponsus Ecclesiae*. „Szafarzem obrzędu konsekracji dziewic jest biskup ordynariusz miejsca. Inny biskup przewodniczyć obrzędowi za zgodą biskupa diecezjalnego”, OCV, Praenotanda, 6; por. S. Recchi, *L'ordine delle vergini...*, dz.cyt., 145; por. K. Scarpone, dz.cyt., 62.

⁴⁷ Konsekracja dziewic zawiera w sobie pełną treść wieczystego, publicznego ślubu czystości. Tymczasowe zobowiązanie się do życia w czystości, którego charakter i czas trwania musi być jasno określony przed samą konsekracją, które jest zobowiązaniem wieczystym, może być przewidziane, ale nie jest obowiązkowe. Por. S. Recchi, *L'ordine delle vergini...*, art.cyt., 146.

⁴⁸ Por. ESI, nr 106–107.

4. FORMACJA STAŁA DZIEWIC KONSEKROWANYCH

Formacja stała dziewic konsekrowanych nie ogranicza się tylko do jednego okresu życia, mianowicie przygotowania do konsekracji. Chodzi o to, że życie konsekrowane ze swej natury wymaga stałej dyspozycyjności tych, które są powołane, a to wymaga, aby proces stopniowego przyswajania sobie myśli i uczuć Chrystusa ku Ojcu trwał całe życie, angażując całą osobę, serce, umysł i wolę. W ten sposób rozumiana formacja nie jest tylko czasem pedagogicznym przygotowania do konsekracji, ale przedstawia teologiczny sposób myślenia o życiu konsekrowanym, które samo w sobie jest nigdy nie kończącą się formacją. Ważne jest, żeby każda dziewica konsekrowana była osobiście przekonana, że powinna uczyć się przez całe życie, w każdym wieku i okresie, w każdym środowisku i kontekście ludzkim, od każdej osoby i kultury, pozwalając się kształtować poprzez każdy ułamek prawdy i piękna, który spotyka wokół siebie. Ale przede wszystkim musi pozwolić się formować poprzez codzienne życie, przez swych braci i siostry, poprzez to, co zwykłe i nadzwyczajne w codzienności zarówno poprzez modlitwę, jak i trud apostołski, w radości i w cierpieniu aż do momentu śmierci⁴⁹. Troska o formację stałą wynika z potrzeby pełniejszej odpowiedzi na otrzymane powołanie, wymaga pokory, uwagi, inteligencji, odpowiedzialności i kreatywności ze strony każdej konsekrowanej kobiety⁵⁰.

Po konsekracji biskup diecezjalny ma za zadanie troszczyć się o formację ustawiczną, szanując duchowość właściwą każdej dziewicy i uwzględniając emocjonalną samotność, która charakteryzuje życie takiej kobiety. Biskup winien osobiście angażować się w duszpasterstwo dziewic i regularnie, osobiście spotykać się z nimi⁵¹.

Formacja stała wymaga osobistego zaangażowania zainteresowanej i wsparcia wspólnoty w realizacji programów formacyjnych, które winny wyrażać i wspierać doświadczenie komunii, która jednoczy kobiety konsekrowane z *ordo virginum*. Stąd każda konsekrowana kobieta w relacji z biskupem lub delegatem ma zaplanować i ocenić, w jaki sposób wypełnia swoje zobowiązanie formacyjne. Z drugiej strony, grupa kobiet konsekrowanych diecezji z biskupem lub delegatem ma zaplanować, wdrożyć i ocenić wspólny, specyficzny program formacyjny kobiet konsekrowanych w *ordo virginum*. W zależności od okoliczności, biskup lub delegat do spraw dziewic konsekrowanych ma zachęcać do spotkań i działań formacyjnych wszystkich kobiet konsekrowanych. Aby nadać ciągłość i strukturę formacji permanentnej, biskup może uzgodnić z dziewicami konsekrowanymi utworzenie zespołu do formacji stałej. Należy zadbać o zaangażowanie w formację tych kobiet konsekrowanych, które z powodu podeszłego wieku, stanu zdrowia lub innych ważnych

⁴⁹ Por. Istruzione „Ripartire da Cristo”, nr 15.

⁵⁰ Por. ESI, nr 108–109.

⁵¹ Por. S. Recchi, *L'ordine delle vergini...*, art.cyt., 357. Ewentualne dyktoria opracowane w Kościołach partykularnych, które mają na celu stworzenie ram dla stanu dziewic konsekrowanych, mogą wspierać ich powołanie, przewidując pewne podstawowe elementy: relację z biskupem, warunki przyjęcia do konsekracji, formację początkową i stałą. Mogą one wyjaśnić zobowiązania wynikające z konsekracji i wyrazić sens służby Kościołowi partykularnemu. Por. S. Recchi, *L'ordine delle vergini...*, art.cyt., 359.

powodów nie mogą lub mają trudności z uczestnictwem w spotkaniach formacyjnych. Jeżeli w diecezji jest tylko jedna kobieta konsekrowana lub jest ich bardzo mało, można za zgodą odpowiednich biskupów zapewnić wspólne działania formacyjne z kobietami konsekrowanymi z sąsiednich diecezji⁵².

Specjalne programy formacyjne kobiet konsekrowanych w *ordo virginum* powinny być opracowane z uwzględnieniem pedagogiki. W ramach tych programów winno się dogłębnie przestudiować podstawowe tematy życia chrześcijańskiego, zwłaszcza te bardziej centralne dla tej formy życia konsekrowanego, a także podjąć refleksję nad pytaniami, jakie rodzi aktualna rzeczywistość, one wymagają poważnego ewangelicznego rozeznania. Programy te obejmą studiowanie Pisma Świętego, teologii i dynamiki życia duchowego, a także zwrócenie uwagi na Magisterium i kierunki duszpasterskie biskupa diecezjalnego i Ojca Świętego. Ważne jest, aby intelektualny wymiar formacji nie był izolowany, ale zintegrowany z rozwojem życia wiary, stale stymulowany i oceniany pod kątem zdolności do nawiązywania i utrzymywania przyjaznych relacji. Trzeba się starać, aby spotkania i działania formacyjne stały się okazją do prawdziwej komunii w wierze i wzajemnego wsparcia kobiet konsekrowanych. Program formacyjny zawierać powinien wspólną modlitwę. Wymiar pedagogiczny nie może zostać pominięty w odniesieniu do dynamiki relacji istniejącej w *ordo virginum*. Należy zachęcać dziewice do gościnności i wzajemnego szacunku, życzliwości i inteligentnego panowania nad napięciami i konfliktami, które się pojawiają, tak aby stały się one również okazją do rozwoju. Spotkania i zajęcia formacyjne mogą mieć formę wykładów i konferencji, wymiany doświadczeń, słuchania świadectw, wspólnych kursów, seminariów, rekolekcji, ćwiczeń duchowych, tygodni studium biblijnego, pielgrzymek, wzbogacania kulturowego itp. Diecezjalne programy formacyjne mogą być uzupełnione międzydiecezjalnymi spotkaniami i działaniami formacyjnymi⁵³.

5. POSUMOWANIE

Opublikowana 4 lipca 2018 r. przez Kongregację ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Apostolskiego Instrukcja *Ecclesiae sponsae imago* na temat *ordo virginum* rozwinęła i znacząco uszczegółowiła krótkie i lakoniczne przepisy Kodeksu prawa kanonicznego oraz preliminarów zawartych w *Obrzędzie konsekracji dziewic* z 1970 r. Przytoczone wcześniej dokumenty milczały na temat formacji dziewic konsekrowanych zarówno początkowej, jak i permanentnej. Stąd trzeba było zadowolnić się przepisami partykularnymi konferencji episkopatu i biskupów diecezjalnych. Dlatego oczekiwano na opublikowanie instrukcji, która w sposób ramowy, a zarazem konkretny dałaby spójny obraz kanoniczny i pastoralny *ordo virginum* i w ten sposób ujednoliciłaby zasady funkcjonowania stanu dziewic, także w kwestii formacji. Wypada podkreślić, że w aspekcie formalnym – zgodnie ze swoją naturą prawną (kan. 34) – instrukcja jest rozporządzeniem administracyjnym. Nie

⁵² Por. ESI, nr 110–111.

⁵³ Por. ESI, nr 113–114.

stanowi ona nowego prawa, lecz jedynie zaleca przestrzeganie prawa już obowiązującego i ukazuje jak je należy interpretować i stosować.

Instrukcja *Ecclesiae sponsae imago* wiele miejsca poświęca rozeznaniu powołania do konsekracji, formacji wstępnej, warunkom przystąpienia do *ordo virginum* i formacji permanentnej po konsekracji, dostosowanej do specyfiki życia dziewic. W formacji pierwszorzędną rolę odgrywa biskup diecezjalny, którego wspierają delegat ds. dziewic konsekrowanych, a także same kobiety ze stanu dziewic. W formację w pierwszym rzędzie winna zaangażować się sama kandydatka do konsekracji (formacja wstępna), czy osoba konsekrowana (formacja stała po konsekracji).

BIBLIOGRAFIA

Źródła

- Congregatio pro Episcopis, *Direttorio per il ministero pastorale dei vescovi* (22 febbraio 2004), Città del Vaticano 2004, tekst polski: Kongregacja ds. Biskupów, *Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów „Apostolorum Successores”*, Kielce 2005.
- Congregazione per gli Istituti di Vita Consacrata e le Società di Vita Apostolica, Istruzione sull'ordo virginum *Ecclesiae sponsae imago* (8 giugno 2018), Città del Vaticano 2018.
- Congregazione per gli Istituti di Vita Consacrata e le Società di Vita Apostolica, Istruzione *Ripartire da Cristo: un rinnovato impegno della vita consacrata nel terzo millennio* (19 maggio 2002), Città del Vaticano 2002, tekst polski: Kongregacja Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, Instrukcja *Rozpocząć na nowo od Chrystusa*, Poznań 2002.
- Congregazione per l'Educazione Cattolica (dei Seminari e degli Istituti di Studi), *Orientamenti per l'utilizzo delle competenze psicologiche nell'ammissione e nella formazione dei candidati al sacerdozio* (29 giugno 2008), Città del Vaticano. 2008
- Ioannes Paulus P.P. II, Adhortatio Apostolica *Vita consecrata* (25 martii 1996), Acta Apostolicae Sedis 88 (1996), nr 5, 377–486; tekst polski: Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Vita consecrata*, Wrocław 1999.
- Pontificale Romanum ex Decreto Sacrosancti Concilii cumenici Vaticani II instauratum auctoritate Pauli PP. VI promulgatum, *Ordo Consecrationis Virginum*, Editio typica, Typis Polyglottis Vaticanis, Città del Vaticano 1978, tekst polski: Pontyfikał Rzymski, *Obrzędy konsekracji dziewic, Wydanie wzorcowe*, Wydawnictwo Księgarnia św. Jacka, Katowice 2001.
- Prefekt Kongregacji ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, List do dziewic konsekrowanych (21 maja 2020), www.konsekrowane.org (dostęp: 16. 09. 2021).

Literatura

- Dion M., *La consécration des vierges. Implications juridiques*, Thèse présentée à la Faculté de Droit canonique de l'Université Saint-Paul Ottawa, pour l'obtention du doctorat en droit canonique, Ottawa, 1983.
- Legrand L., *The Biblical Doctrine of Virginity*, London 1963.
- Moscheti P., *El Ordo Virginum, germen de la vida Cristiana*, Salamanca 2012.
- Ortega Gavara G., *La configuracion juridica del ordo virginum*, Madrid 2018.
- Ortega Gavara G., *La instrucción «Ecclesiae sponsae imago» sobre el «ordo virginum»*. *El estado de virginidad en el siglo XXI*, Estudios Eclesiásticos 94 (2019), nr 371, 825–846.
- Recchi S., *L'ordine delle vergini*, Quaderni di Diritto Ecclesiale 5 (1992), nr 2, 141–150.

- Recchi S., *La vergine consacrata nella Chiesa particolare. Responsabilità ecclesiale e corresponsabilità personale*, Quaderni di Diritto Ecclesiale 19 (2006), 354–362.
- Scarpone K., *L'ordine delle vergini. Sviluppo storico e profilo canonico. Tesi baccellierato, Pontificia Università Lateranense Istituto Teologico Marchigiano aggregato alla Facoltà di Teologia*, Ancona 2004.
- Stegmail J., „*Mystically Espoused to Christ, the Son of God (c. 604 §1)*”: *The Basis for Proposing Juridic Principles to Guide the Development of Norms for the Ordo virginum*. Doctoral dissertation, Washington 2019.

FORMATION OF CONSECRATED VIRGINS THE CANONICAL ASPECT

Summary

The aim of the article is to present the canonical aspect of the formation of consecrated virgins. The first part presents the qualifications and qualities of the candidates for the „ordo virginum”. The second part presents the initial formation for the rite of consecration, while the third part deals with the permanent formation of consecrated virgins. The article ends with a summary and bibliography.

Key words: virgin, formation, consecration, diocesan bishop, order of virgins

Nota o Autorze

Ksiądz **Jerzy ADAMCZYK** – dr hab. prawa kanonicznego; wykładowca Wyższego Seminarium Duchownego w Radomiu. <http://orcid.org/0000-0003-1415-7378>
Kontakt e-mail: ksjerzyad@wp.pl